

Paliativní pacient v domácí péči

Pavel Svoboda

Subkatedra Paliativní medicíny, IPVZ

Paliativní ambulance a nemocniční paliativní konziliární tým, Nemocnice Nové
Město na Moravě

Brno, 8.11.2024

Co to je paliativní péče Kdo to je paliativní pacient

- *Paliativní péče je přístup, který usiluje o zlepšení kvality života pacientů a rodin, kteří čelí problémům spojeným s život ohrožujícím onemocněním, a to prostřednictvím prevence a zmírňování utrpení, včasným rozpoznáním a náležitým zhodnocením a léčbou bolesti a dalších problémů fyzických, psychosociálních i duchovních (WHO, 2002).*
- *Paliativní pacient – pacient s život ohrožujícím onemocněním.*

Definice zdraví dle WHO

- ***Zdraví je stav plné tělesné, duševní a sociální pohody a nikoli jen jako nepřítomnost nemoci či vady (WHO, 1946).***

Paliativní péče (medicína)

- Paliativní péče
  - Zdravotní část (paliativní medicína)
  - Psychologická část
  - Sociální část
  - Spirituální část
  - Týmová spolupráce

Cíle paliativní péče

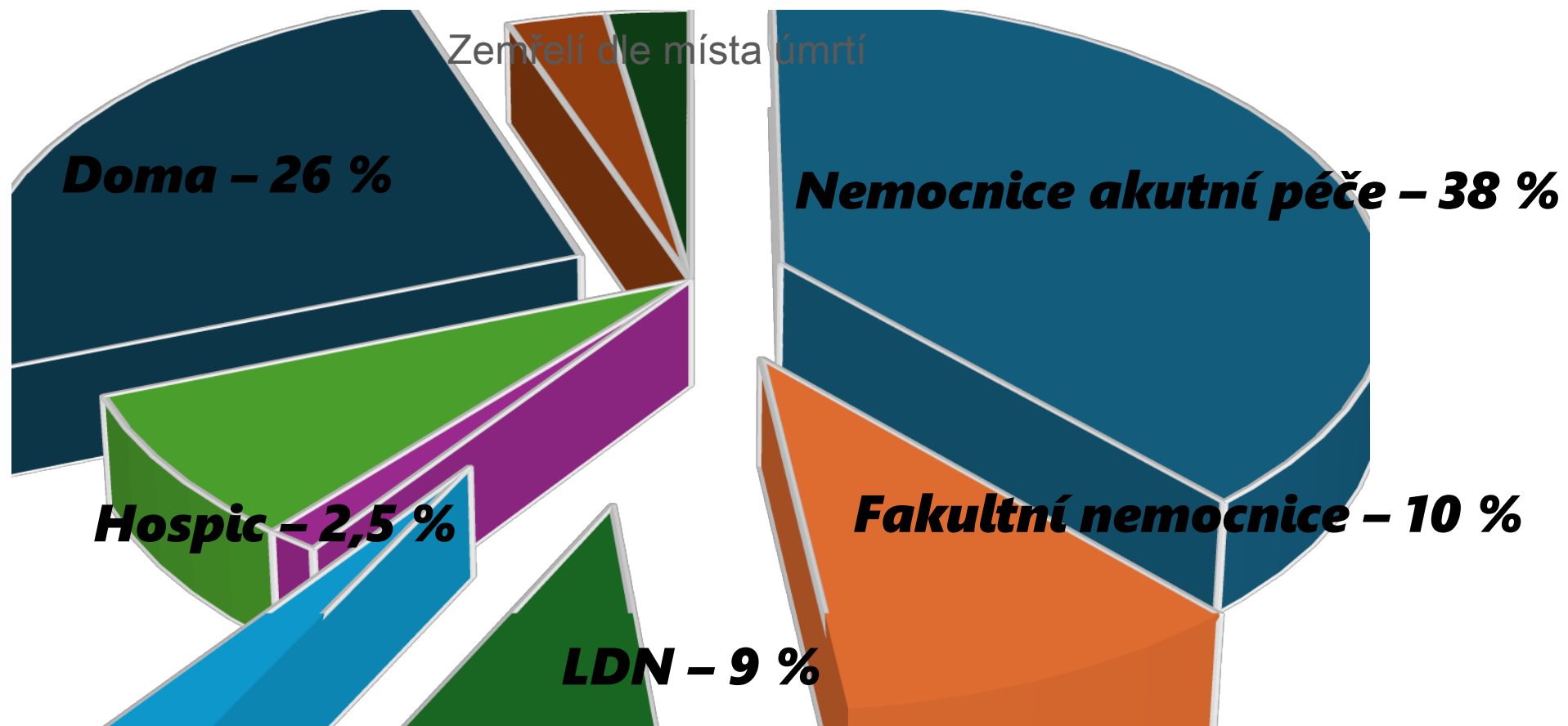
- NE urychlení smrti
- NE eutanazie
- **ANO zvýšení kvality zbývajícího života**
- ANO léčba symptomů (bolest, úzkost, nespavost, nechutenství, zvracení)
- ANO jakákoliv léčebná intervence, která vzhledem k předpokládané délce přežití dává smysl

Trocha statistiky

- Ročně v ČR zemře přes 100 tisíc lidí
- Nejvíce na kardiovaskulární onemocnění – cca. 45 %
- ***Onkologická onemocnění – cca. 25 %***
- Nemoci dýchací soustavy – cca. 6-7 %
- ...

Zdroj: ČSU, UZIS

Zdroj: ÚZIS, LPZ 2007-2013; NRHOSP N=748 tis.

Koncepční modely ELFis: **TYPOLOGIE TRAJEKTORIÍ** za péči v závěru života

Typologie optimálních a neoptimálních trajektorií pacientů v závěru života jsou vytvářené na základě plné dostupnosti dat o konzumaci zdravotních a sociálních služeb.

Optimální (žádoucí) trajektorie

OT1 Terminálně nemocný pacient dochovaný na lůžku následné nebo dlouhodobé péče mimo lůžkový hospic

OT2 Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma

OT3 Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s péčí praktického lékaře

OT4 Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s asistencí mobilní specializované paliativní péče

OT5 Terminálně nemocný pacient dochovaný v lůžkovém hospici

OT6 Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory

OT7 Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory ve sdílené péči

OT8 Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s domácí péčí (resp. v režimu signálního kódu)

Neoptimální (nežádoucí) trajektorie

NT1 Terminálně nemocný pacient, zemřelý za terminální hospitalizace

NT2 Terminálně nemocný pacient, převezený k terminální hospitalizaci záchrannou službou

NT3 Terminálně nemocný pacient v domácí péči, zemřelý za hospitalizace

NT4 Terminálně nemocný pacient, převážený opakovaně záchrannou službou

NT5 Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace

NT6 Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace prostřednictvím ZZS

NT7 Terminálně nemocný pacient v domácí péči v režimu signálního kódu, zemřelý za hospitalizace

NT8 Terminálně nemocný pacient v mobilní specializované paliativní péči, předaný k terminální hospitalizaci

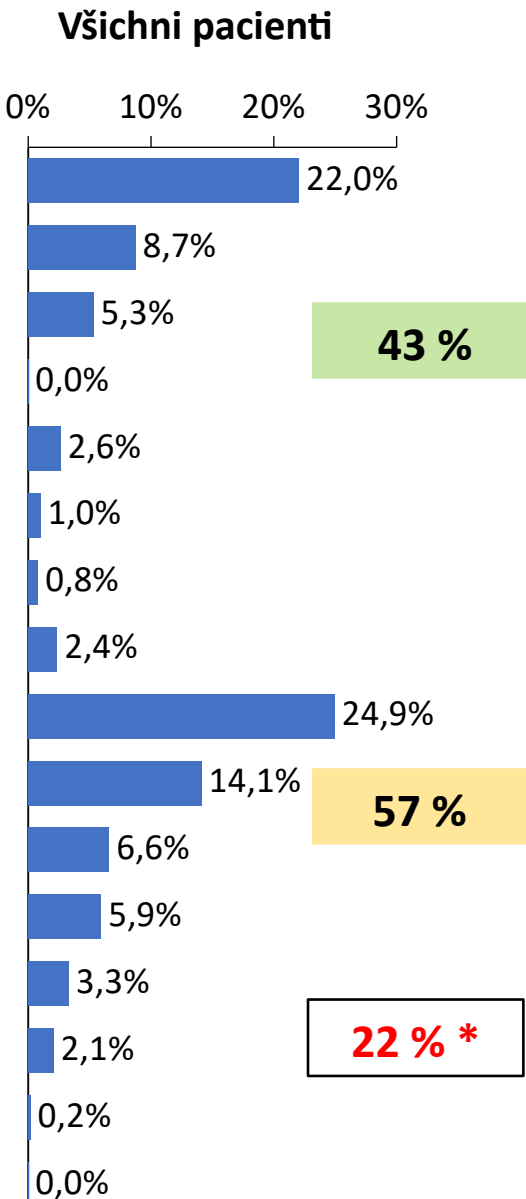
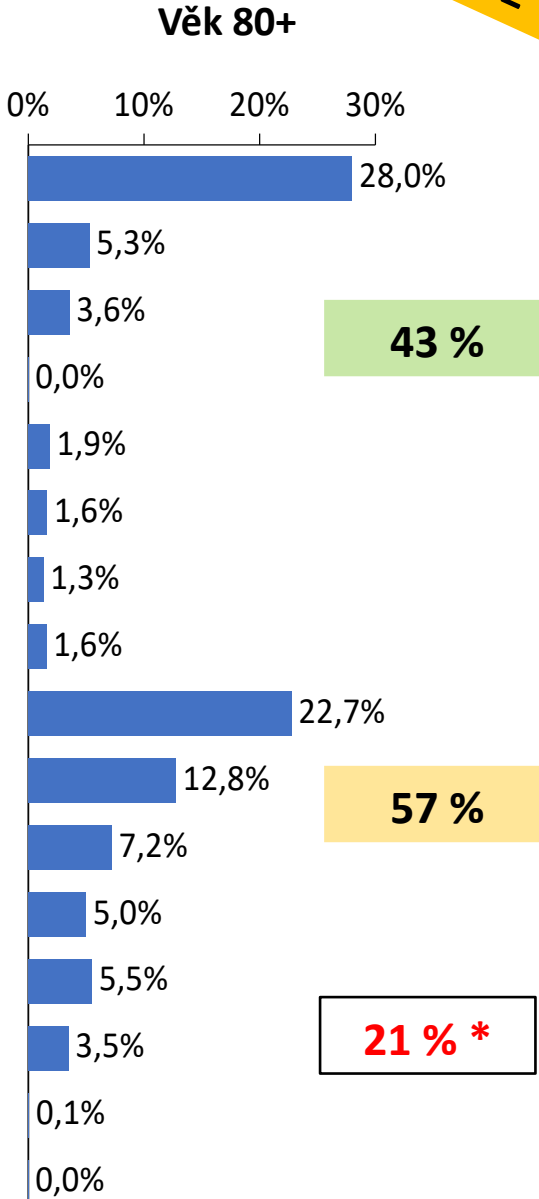
Trajektorie pacientů v závěru života dle typu intervence

N = 65 151 (pacienti zemřelí v roce 2012 v ČR, očekávatelná úmrtí)

ČR 2012

*v kolika % byla zapojena zdravotní záchranná služba

OT 1 – Terminálně nemocný pacient dochovaný na lůžku následné nebo dlouhodobé péče mimo lůžkový hospic
OT 2 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma
OT 3 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s péčí praktického lékaře
OT 4 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s asistencí mobilní specializované paliativní péče
OT 5 – Terminálně nemocný pacient dochovaný v lůžkovém hospici
OT 6 – Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory
OT 7 – Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory ve sdílené péči
OT 8 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s domácí péčí (resp. v režimu signálního kódu)
NT 1 – Terminálně nemocný pacient, zemřelý za terminální hospitalizace
NT 2 – Terminálně nemocný pacient, převezený k terminální hospitalizaci záchrannou službou
NT 3 – Terminálně nemocný pacient v domácí péči, zemřelý za hospitalizace
NT 4 – Terminálně nemocný pacient, převážený opakovaně záchrannou službou
NT 5 – Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace
NT 6 – Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace prostřednictvím ZZS
NT 7 – Terminálně nemocný pacient v domácí péči v režimu signálního kódu, zemřelý za hospitalizace
NT 8 – Terminálně nemocný pacient v mobilní specializované paliativní péči, předaný k terminální hospitalizaci

Trajektorie pacientů v závěru života dle typu intervence

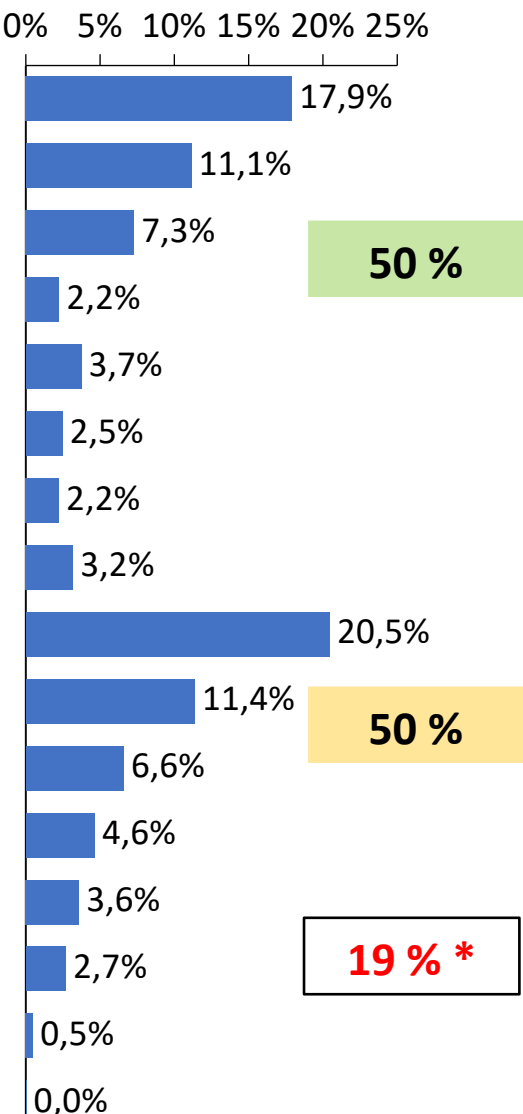
N = 69 489 (pacienti zemřelí v roce 2019 v ČR, očekávatelná úmrtí)

ČR 2019

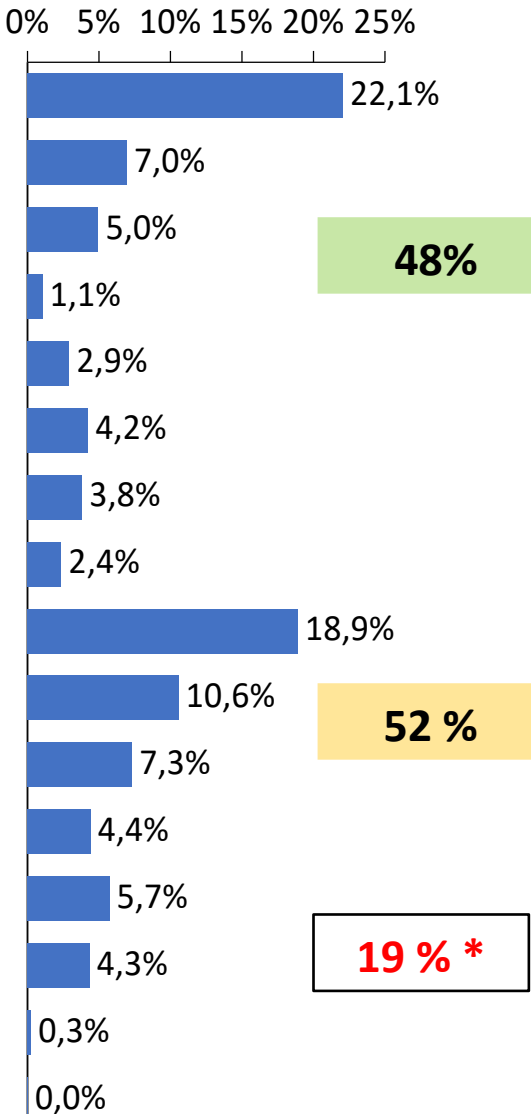
*v kolika % byla zapojena zdravotní záchranná služba

OT 1 – Terminálně nemocný pacient dochovaný na lůžku následné nebo dlouhodobé péče mimo lůžkový hospic
OT 2 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma
OT 3 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s péčí praktického lékaře
OT 4 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s asistencí mobilní specializované paliativní péče
OT 5 – Terminálně nemocný pacient dochovaný v lůžkovém hospici
OT 6 – Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory
OT 7 – Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory ve sdílené péči
OT 8 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s domácí péčí (resp. v režimu signálního kódu)
NT 1 – Terminálně nemocný pacient, zemřelý za terminální hospitalizace
NT 2 – Terminálně nemocný pacient, převezený k terminální hospitalizaci záchrannou službou
NT 3 – Terminálně nemocný pacient v domácí péči, zemřelý za hospitalizace
NT 4 – Terminálně nemocný pacient, převážený opakovaně záchrannou službou
NT 5 – Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace
NT 6 – Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace prostřednictvím ZZS
NT 7 – Terminálně nemocný pacient v domácí péči v režimu signálního kódu, zemřelý za hospitalizace
NT 8 – Terminálně nemocný pacient v mobilní specializované paliativní péči, předaný k terminální hospitalizaci

Všichni pacienti

Věk 80+

Trajektorie pacientů v závěru života dle typu intervence

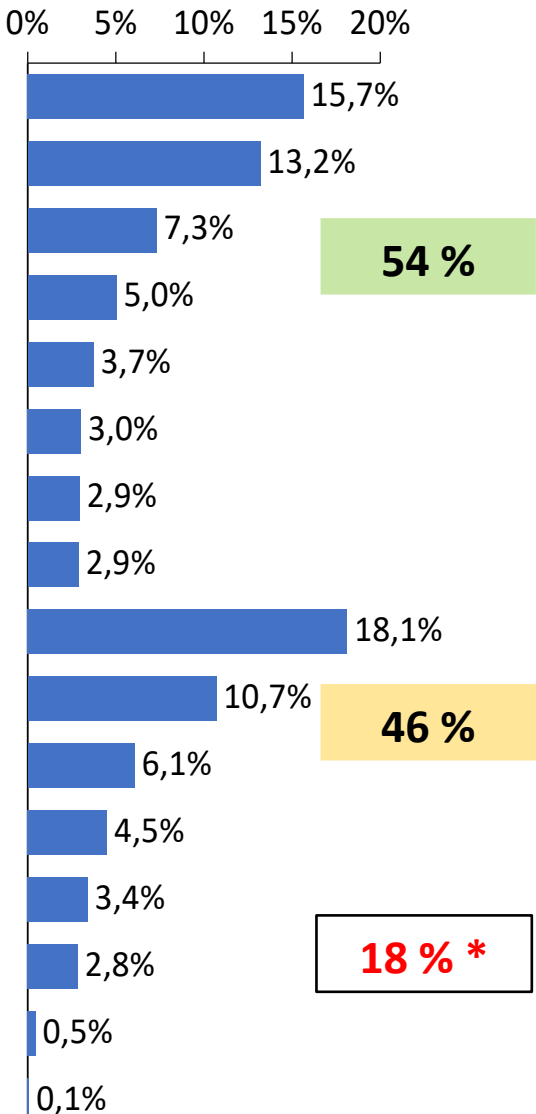
N = 67 249 (pacienti zemřelí v roce 2023 v ČR, očekávatelná úmrtí)

ČR 2023

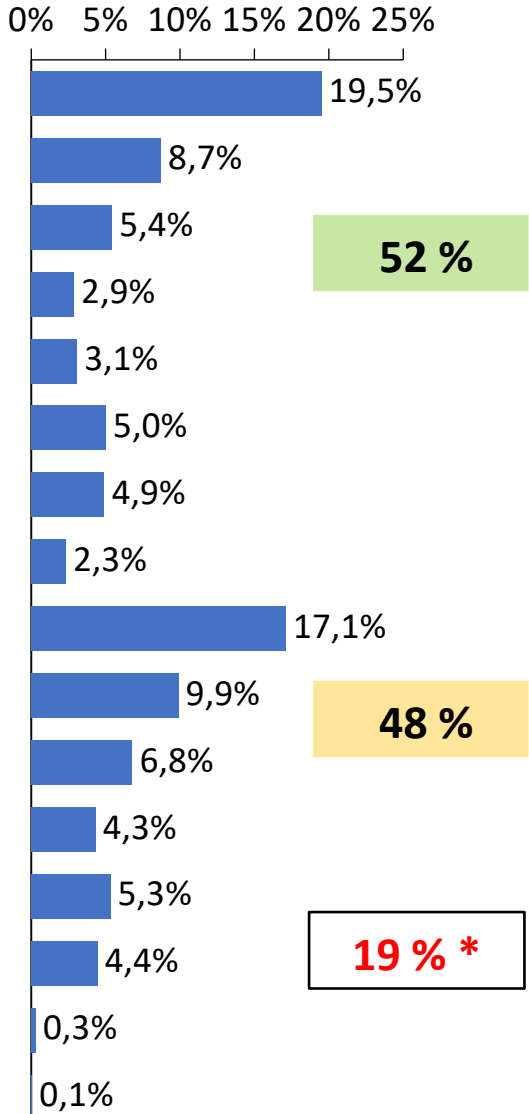
*v kolika % byla zapojena zdravotní záchranná služba

OT 1 – Terminálně nemocný pacient dochovaný na lůžku následné nebo dlouhodobé péče mimo lůžkový hospic
OT 2 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma
OT 3 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s péčí praktického lékaře
OT 4 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s asistencí mobilní specializované paliativní péče
OT 5 – Terminálně nemocný pacient dochovaný v lůžkovém hospici
OT 6 – Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory
OT 7 – Terminálně nemocný klient domova pro seniory, dochovaný v domově pro seniory ve sdílené péči
OT 8 – Terminálně nemocný pacient, dochovaný doma s domácí péčí (resp. v režimu signálního kódu)
NT 1 – Terminálně nemocný pacient, zemřelý za terminální hospitalizace
NT 2 – Terminálně nemocný pacient, převezený k terminální hospitalizaci záchrannou službou
NT 3 – Terminálně nemocný pacient v domácí péči, zemřelý za hospitalizace
NT 4 – Terminálně nemocný pacient, převážený opakovaně záchrannou službou
NT 5 – Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace
NT 6 – Klient domova pro seniory, zemřelý za terminální hospitalizace prostřednictvím ZZS
NT 7 – Terminálně nemocný pacient v domácí péči v režimu signálního kódu, zemřelý za hospitalizace
NT 8 – Terminálně nemocný pacient v mobilní specializované paliativní péči, předaný k terminální hospitalizaci

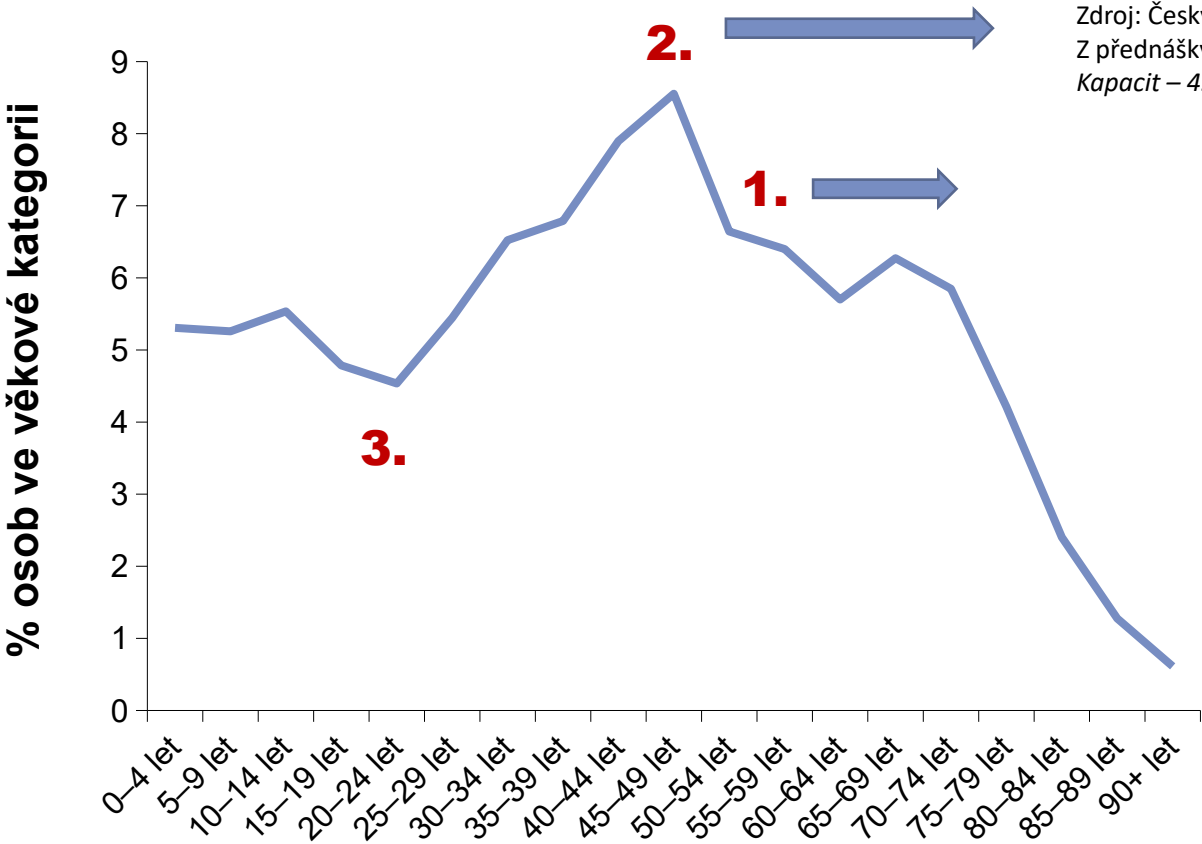
Všichni pacienti

Věk 80+

VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATELSTVA ČR A JEJÍ OČEKÁVANÝ VÝVOJ

Zdroj: Český statistický úřad – ISDEM, <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-2018-2100>, Z přednášky prof. Ladislava Duška, UZIS – Strategické analýzy potřeb rezortu zdravotnictví – Infrastruktura a optimalizace Kapacit – 4.10.2024, Olomouc

	k 31. 12. 2020	k 31. 12. 2021	k 1. 1. 2030	k 1. 1. 2040	k 1. 1. 2050
Obyvatelé ve věku 65+	2 158 322	2 169 109	2 403 273	2 698 767	3 075 587
Obyvatelé ve věku 75+	864 727	894 236	1 246 717	1 372 410	1 591 668
Obyvatelé ve věku 85+	203 389	198 475	293 687	470 469	505 383

VÝSKYT VYBRANÝCH ONEMOCNĚNÍ V ZÁVISLOSTI NA VĚKU V ČR V ROCE 2022

Diabetes mellitus

Definice: Podíl osob léčených antidiabetiky (ATC skupina A10) v daném nebo předcházejícím roce (2021 + 2022)

Onkologické onemocnění

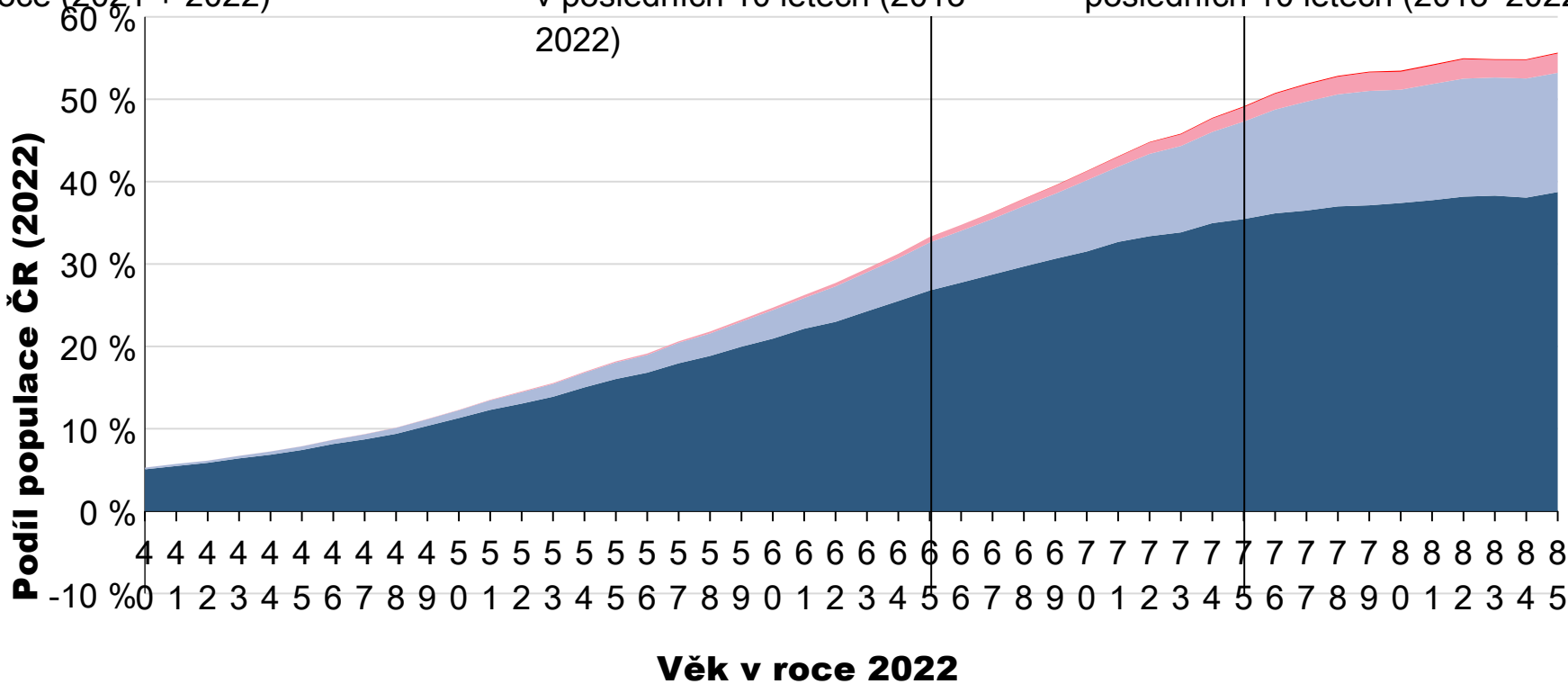
Definice: Podíl osob se zhoubným novotvarem (diagnóza C00–C97, bez C44) diagnostikovaným v posledních 10 letech (2013–2022)

Závažná KV onemocnění

Definice: Podíl osob hospitalizovaných pro diagnózu I00–I99 (bez I60–I69) v posledních 10 letech (2013–2022)

Cévní nemoci mozku

Definice: Podíl osob hospitalizovaných pro diagnózu I60–I69 v posledních 10 letech (2013–2022)

	65 let	75 let
4 onemocnění	0,0 %	0,1 %
3 onemocnění	0,6 %	1,7 %
2 onemocnění	5,8 %	11,8 %
1 onemocnění	26,8 %	35,5 %
Alespoň 1	33,3 %	49,1 %

Na diagnóze závislé rozdíly v kvalitě péče na konci života

- 2 skupiny – onkologičtí pacienti a pacienti s kardiorespiračním selháním
- Neonkologičtí – cca. 1,5x vyšší pravděpodobnost úmrtí na akutním lůžku
  - Cca. o 10 % větší šance dostat se na urgentní příjem
  - Ani ne 10% šance dostat se v závěru života do hospice
  - 4x vyšší pravděpodobnost příjmu na lůžka intenzivní péče
  - 2x vyšší pravděpodobnost podpory základních životních funkcí
- Zdroj: Lastruci, V et al., Diagnosis-related differences in the quality of end-of-life care: A comparison between cancer and non-cancer patients, Published: September 25, 2018 <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0204458>

Onkologičtí a neonkologičtí pacienti

- Onkologičtí pacienti
  - dominuje bolest, nauzea, zvracení, zácpa, úzkost, obavy o rodinu
  - Při příjmu vyšší funkční status dle AKPS (medián 50 %)
- Neonkologičtí pacienti
  - dominují pohybové potíže – ostatní symptomy ale též přítomné
  - Při příjmu nižší funkční status dle AKPS (medián 40 %)
  - Delší setrvání v jednotlivých fázích nemoci
  - Hůře předvídatelný průběh

AKPS - Australia-modified Karnofsky Performance Status

Zdroj: Nicholson, C.; What are the main palliative care symptoms and concerns of older people with multimorbidity?-a comparative cross-sectional study using routinely collected Phase of Illness, Australia-modified Karnofsky Performance Status and Integrated Palliative Care Outcome Scale data. [Ann Palliat Med.](#) 2018 Jul 18.

Průběh onemocnění

Trajectories of Dying

Acute
illness

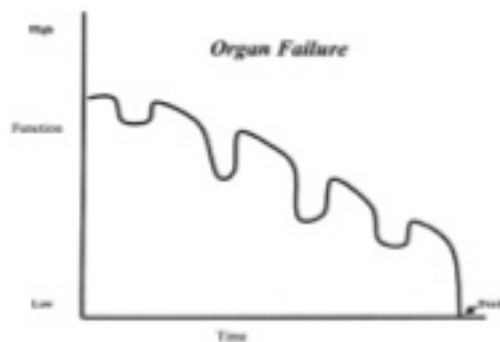

Terminal Illness

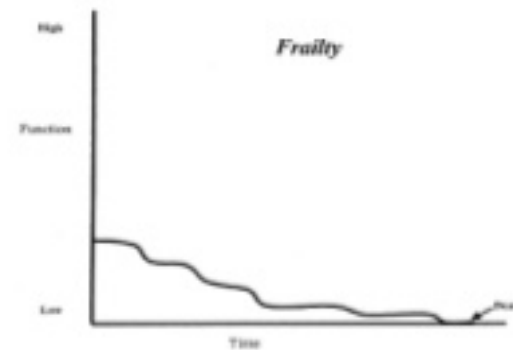

Cancer

CHF,
COPD

Frailty

Alz, CVA,
PD, hip fx,
incont, PNA,
dehydration,
syncope

Prognóza neonkologických pacientů

Diabetik po 1. amputaci
– medián přežití 40
měsíců po větší
amputaci (nad
kotníkem), až 55
měsíců po menší
amputaci (pod
kotníkem) *

Diabetická noha a
amputace – 3letá
mortalita 35-50 %**

Chronické srdeční
selhání – 5letá mortalita
až 50 % ***

* Hoffman, M et al., Survival of diabetes patients with major amputation is comparable to malignant disease, Diabetes & Vascular Disease Research, 2015

** Larsson J, Agardh CD, Apelqvist J, et al. Long-term prognosis after healed amputation in patients with diabetes. Clin Orthop Relat Res 1998; 350: 149–158.

*** Mozaffarian, D et al., Heart Diseases and Stroke Statistics – 2016 Update, Circulation, January 26, 2016, Vol. 133, Issue 4

Proč potřebujem e domácí péči u paliativních pacientů

- Menší část pacientů v závěru života náročná stran komplexnosti poskytovaných zdravotních služeb (výrazná nestabilita, potřeba i invazivních intervencí, obtížně zvládnutelné symptomy) – vhodní pro MSPP
- Cca. 3/4 pacientů mohou v klidu dožít v péči praktického lékaře ve spolupráci s domácí zdravotní péčí – méně náročný systém v situaci, kdy potřebujeme šetřit zdroje

Předpoklady dobře fungující domácí péče u paliativních pacientů

- Spolupracující praktický lékař
- Spolupracující Paliativní ambulance, Domácí hospic (MSPP) s možností předání pacienta (ideálně obousměrně)
- Vzdělané všeobecné zdravotní sestry, vědomé si svých předností a limitů
- Možnost zůstat u pacienta déle
- Výborně fungující zázemí pro sestry (podpora, zajištění potřebného vybavení, pomůcek, ...; zajištění zastupitelnosti)

A large orange circle on the left side of the slide, partially cut off by the edge.

TAKE HOME MESSAGE

PALIATIVNÍ PACIENT A JEHO LÉČBA
NEZNAMENÁ NIHILISMUS, ALE
NAOPAK PLNĚ KVALIFIKOVANOU,
OBČAS VELMI INTENZIVNÍ LÉČBU
OBTÍŽÍ, A – POKUD JE INDIKOVÁNO –
TAK NEVYLUČUJE KAUZÁLNÍ LÉČBU,
POUŽITÍ METOD INTENZIVNÍ
MEDICÍNY.

ALE HLAVNĚ JE LIDSKÁ, VLÍDNÁ,
TRPĚLIVÁ A EMPATICKÁ.

A blue dashed line in the bottom right corner, consisting of several short, curved segments.

DĚKUJI ZA
POZORNOST

A

PROSÍM O
DISKUZI

*Teď si sakra
nevzpomenu,
co jsem ti
chtěla říct..*